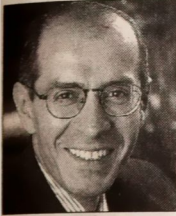

Yeni siyaset

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Son günlerde politik ortamı zorlayan tartışmaların başında türban krizi geliyor. Parlamente'ye türbanla girilip girilmeyeceği tartışmanın özünü oluşturmakta, bunun laikçiliğe dönük yorumları yapılmaktadır. Öte yandan sorun sivil

haklar bağlamında irdelenmektedir. Pozitif hukukla doğal hukukun kesiştiği noktada böyle bir çıkmazın nasıl aşılacağı konuşulmaktadır. Fakat bir süreden beridir devam edegelen bütün bu tartışmaların aslında işaret ettiği çok daha önemli ve kapsamlı bir olgu gözlerden kaçmaktadır. O da, en genel ifadesiyle, siyasetin artık devlete karşı yapıyor olmasıdır.

Siyasal alan toplumun kendi iradesiyle kendisini biçimlendirdiği alandır. Bu, devletin tayin ettiği ilkelerin ve kuralların da aşılabileceği tek alandır. Çünkü, son kertede siyaset devleti ele geçirmek ve onu yeniden biçimlendirmektir. Bütün siyasal ideoloji mekanizmasının ve kuramlarının özü budur. Bu itibarla da siyasal alan doğrudan devletle karşı

karşıya gelinebilecek tek düzlemdir. Batı siyasal tarihi bu süreci sınıf ve köylü savaşları bağlamında yaşamıştır. Başka bir deyişle, siyasal alanın oluşumuyla sivil alanın oluşumu doğal bir süreçte ama zorlu koşullar altında tamamlanmıştır. Oysa Türkiye'de durum bunun tersinedir.

Türkiye, yenileşmeye başladığı ve siyaseti devletin tekilliği dışında üretmeyi öngördüğü dönemden bu yana gerek siyasal alanı, gerekse sivil alanı devlet-bağımlı olarak yaşamıştır. Bu, 1908 gibi, 1923 gibi, 1950 gibi bütün kırılma noktalarında da değişmeyen bir ilkedir. Siyaset yapan ve üreten aktörlerin tümü siyasal çıkarlarını son kertede devletin çıkarlarını gözeterek tanımlamışlardır. Hiçbir ideoloji devleti aşmayı öngörmemiştir. Tersine, siyaset, devletin mevcut yapısının sürmesi, bekası için yapılmıştır. Siyasal partilerin siyasal alandaki benzerlikleri tümünün devleti savunmasından kaynaklanmıştır. Bu, 'siyasetin sonu'nu hazırlayan, onun kapanmasını doğuran en önemli amildir.

1990'lı yıllardan başlayarak ilk kez bu siyasal-kamusal ilişkisi değişmektedir. En azından değişmesi yönünde, doğru ya da yanlış, bir zorlama yaşanmaktadır. Türkiye'de belli bir kesim, öyle ifade

etmese bile, siyasal oluşumu belli bir bükülme noktasına doğru zorlamaktadır. Başlangıçta İslami köktendencilik olarak tanımlanan bu eğilimler, parlamenter sistem içinde kalarak, devletin temel yapısını tartışmaya başlamışlardır. 1950'lerde salt oy vermek ve seçimde bulunmak şeklinde tanımlanan demokrasi anlayışının ötesine geçmek istemektedirler. Bu (elbette eleştirilebilecek boyutları vardır, fakat mesele o değildir), devletin sistematik olarak tartışılması anlamına gelen ilk süreçtir. İlk kez siyasal alandaki bir talep ve ifade devletin talep ve ifadesiyle çatışmaktadır. Devlet, ilk kez doğrudan siyasetin amacı haline gelmektedir. O anlamda Ecevit'in türbanı 'devlete meydan okuma' olarak tanımlaması gerçekçi bir teşhistir. Devletin gösterdiği tepki de (haklı ya da haksız) kendi içinde doğaldır. Türkiye'de bu sorunu çözecek şey, siyasal bilinç ve erginliktir. Devlet kökenli tüm zorlamalara karşın bugün varılan noktayı siyasetin yeniden tanımlanacağı ve üretileceği, siyasal alanın yeniden oluşturulacağı bir dönemeç olarak görmek yanlış değildir. Türkiye belki de ilk kez gerçek bir siyasal alan kurmakta ve siyaset yapmaktadır.